

Byla C-626/19 PPU**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. rugpjūčio 22 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Rechtbank Amsterdam (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugpjūčio 22 d.

Pareiškėja:

Openbaar Ministerie

Atsakovas:

YC

Pagrindinės bylos dalykas

Prokuroro prašymas išnagrinėti Europos arešto orderį

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas, pateiktas pagal SESV 267 straipsnį, susijęs su 1) sąlygomis, kuriomis prokuroras laikytinas išduodančiąja teismine institucija, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 1 dalį, ir 2) reikalavimu, kad dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone.

Prejudiciniai klausimai

I. Ar prokuroras, kuris dalyvauja vykdamas teisingumą išduodančiojoje valstybėje narėje, atlikdamas savo su Europos arešto orderio išdavimu tiesiogiai susijusias užduotis veikia nepriklausomai ir išdavė Europos arešto orderį, laikytinas išduodančiąja teismine institucija, kaip ji suprantama pagal

Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR 6 straipsnio 1 dalį, kai išduodančiosios valstybės narės teisėjas patikrino Europos arešto orderio išdavimo sąlygas, visų pirma jo proporcingumą, prieš šiam prokurorui priimant faktinį sprendimą išduoti Europos arešto orderį?

II. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai: ar sąlyga, kad, remiantis 2019 m. gegužės 27 d. Teisingumo Teismo sprendimo (EU:C:2019:456) 75 punktu, dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, yra įvykdyta, kai ieškomas asmuo po jo faktinio perdavimo gali pasinaudoti procedūra, per kurią išduodančiosios valstybės narės teisme galima remtis Europos arešto orderio negaliojimu ir šis teismas, be kita ko, tikrina sprendimo išduoti Europos arešto orderį proporcingumą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2002 m. birželio 13 d. [Tarybos] pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) 1 ir 6 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Overleveringswet (Perdavimo įstatymas) (*Stb.* 2004, 195) 1 straipsnis

Faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos santrauka

- 1 YC buvo suimtas 2019 m. balandžio 5 d. Nyderlanduose pagal 2019 m. kovo 27 d. *Procureur de la République du Tribunal de grande instance de Tours* (Tūro prokuratūra, Prancūzija) išduotą Europos arešto orderį. Europos arešto orderiu siekiama, kad ieškomas asmuo būtų perduotas Prancūzijai baudžiamojo persekiojimo tikslu. YC įtariamas Prancūzijoje, Tūre, veikdamas su kitais asmenimis įvykdydamas ginkluotą užpuolimą. Atitinkamas Europos arešto orderis grindžiamas Tūro tyrimą atliekančio teisėjo išduotu nacionaliniu arešto orderiu.
- 2 2019 m. balandžio 5 d. prokuroras pateikė prašymą išnagrinėti Europos arešto orderį. Procesas buvo kelis kartus sustabdytas. Per tą laiką Prancūzijos išduodančiajai institucijai buvo pateikti papildomi klausimai. Prancūzijoje prokurorai yra paskirti pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 1 dalį išduoti Europos arešto orderį kompetentingomis teisminėmis institucijomis.
- 3 Klausimai Prancūzijos išduodančiajai institucijai buvo pateikti siekiant išsiaiškinti, ar faktas, kad Europos arešto orderį išdavė ši institucija, atitinka reikalavimus, kuriuos Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau –

Teisingumo Teismas) nustatė 2019 m. gegužės 27 d. Sprendime *OG ir PI* (Liubeko ir Cvikau prokuratūros, C-508/18 ir C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).

- 4 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, iš šio sprendimo matyti, kad prokuroras išduodančiąja teismine institucija laikytinas tuomet, kai jis dalyvauja vykdamas teisingumą išduodančiojoje valstybėje narėje, veikia nepriklausomai ir kai dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį galima pasinaudoti teisių gynimo priemone.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 5 Prokuratūra kaip pareiškėja šioje byloje teigia, jog kriterijus, kuriuo remiasi nacionalinis teisėjas priimdamas sprendimą išduoti Europos arešto orderį, atitinka Sprendime *OG ir PI* nustatytus reikalavimus, taigi Prancūzijos prokurorai pagrįstai yra paskirti išduodančiąja institucija.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Remdamasis Prancūzijos institucijų pateikta informacija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas dėl prokuratūros nuomonės konstatuoja, jog Prancūzijos prokuroras dalyvauja vykdamas teisingumą Prancūzijoje ir veikia nepriklausomai; jam nekyla rizika, kad konkrečiu atveju priimant sprendimą dėl Europos arešto orderio išdavimo vykdomoji valdžia, kaip antai teisingumo ministras, jam gali tiesiogiai ar netiesiogiai duoti pavedimus arba nurodymus.
- 7 Taigi Prancūzijos prokuroras atitinka bent du pirmuosius iš 4 punkte nurodytų reikalavimų, kad būtų laikomas „išduodančiąja teismine institucija“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 1 dalį. Šiuos reikalavimus Teisingumo Teismas nustatė Sprendimo *OG ir PI* 73 ir 74 punktuose.
- 8 Vis dėlto, atsižvelgiant į Prancūzijos institucijų pateiktą informaciją, kyla klausimų dėl minėto sprendimo 75 punkte nustatytos sąlygos, kad dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl tokio sprendimo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, reikšmės.
- 9 Reikalavimas, kad turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, kyla iš Sprendimo *OG ir PI* 75 punkto. Jame Teisingumo Teismas nustato: „Be to, jei pagal išduodančiosios valstybės narės teisę kompetencija išduoti Europos arešto orderį patikėta institucijai, kuri, dalyvaudama vykdamas tos valstybės narės teisingumą, vis dėlto nėra [teisėjas arba] teismas, dėl sprendimo išduoti tokį arešto orderį, visų pirma dėl tokio sprendimo proporcingumo, šioje valstybėje narėje turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus“.

- 10 Sąvoka „toks arešto orderis“ gali nurodyti tik „Europos arešto orderį“ ir nepalieka erdvės remtis ne Europos arešto orderiu, o kitu arešto orderiu, visų pirma nacionaliniu arešto orderiu, kuriuo grindžiamas Europos arešto orderis.
- 11 Taigi Sprendimo *OG ir PI* 67 punkte Teisingumo Teismas skiria dviejų lygių procesinių ir pagrindinių teisių gynybą. Pirmas lygis susijęs su gynyba išduodant nacionalinį arešto orderį, antras – su gynyba išduodant Europos arešto orderį.
- 12 Prokuroras keliose perdavimo bylose teigė, jog Sprendimo *OG ir PI* 75 punkte nustatytas kriterijus netaikytinas atsižvelgiant į šio sprendimo 68 punktą. Kitaip tariant, turi pakakti, kad sprendimas, atitinkantis veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, priimamas tik vienu iš dviejų 68 punkte nurodytų gynybos lygių.
- 13 Kaip matyti iš 68 punkto, dviejų lygių gynyba, be kita ko, reiškia, kad sprendimas, atitinkantis veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, turėtų būti priimtas „bent“ vienu iš dviejų minėtos gynybos lygių. Vadinasi, jei Europos arešto orderį išdavė institucija, kuri dalyvauja vykdant teisingumą, tačiau nėra teisėjas arba teismas, nacionalinis arešto orderis tikrai turėjo būti išduotas teisėjo arba teismo.
- 14 Sprendimo *OG ir PI* 69 punkte Teisingumo Teismas šiuo klausimu konstatuoja: „Iš to išplaukia, kad kai pagal išduodančiosios valstybės narės teisę kompetencija išduoti Europos arešto orderį suteikiama institucijai, kuri, dalyvaudama vykdant tos valstybės narės teisingumą, nėra teisėjas ar teismas, nacionalinio teismo sprendimas, kaip antai nacionalinis arešto orderis, kuriuo remiantis išduodamas Europos arešto orderis, turi savo ruožtu atitikti tokius reikalavimus.“
- 15 Todėl remiantis pirmiau minėtu 68 punktu darytina išvada, jog bent vienu iš dviejų lygių sprendimas turi būti priimtas teisėjo arba teismo. Remiantis 70 punktu, tokiu kaip 69 punkte apibūdintas atveju gynybos lygis užtikrinamas nacionaliniu lygmeniu, t. y. nacionaliniu arešto orderiu, kuriuo remiantis priimtas sprendimas išduoti Europos arešto orderį.
- 16 Iš pirmiau minėto sprendimo 71 ir 72 punktų matyti, kad užtikrinti antro lygio gynybą privalo institucija, priėmusi sprendimą išduoti Europos arešto orderį, „net jei Europos arešto orderis grindžiamas nacionaliniu teisėjo arba teismo sprendimu“.
- 17 Siekiant užtikrinti šią antro lygio gynybą pirmiausia būtina, kad išduodančiajai teisminei institucijai, jai priimant sprendimą išduoti Europos arešto orderį, „nekiltų jokios rizikos, kad, be kita ko, gali būti duoti konkretūs vykdomosios valdžios nurodymai“ (73 ir 74 punktai). Taip pat („be to“, kaip suformuluota 75 punkte), jei išduoti Europos arešto orderį yra kompetentinga (visiškai nepriklausoma) institucija, kuri dalyvauja vykdant teisingumą, tačiau nėra teisėjas arba teismas, dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, kitaip tariant, sprendimą ir jo proporcingumą turi galėti apsvarstyti teisėjas arba teismas atskirame procese.

- 18 Nė vienu pirmiau minėto 68 punkto formuluotės žodžiu, visų pirma tai pasakytina apie žodį „bent“, neeliminuojamas 75 punkte nustatyto reikalavimo galiojimas, jei sprendimą nacionaliniu lygmeniu priėmė teisėjas arba teismas. Pagal 68 punktą tik reikalaujama, kad teisėjas arba teismas arba priimtų nacionalinį sprendimą, arba išduotų Europos arešto orderį. Dėl pirmojo atvejo 75 punkte priduriama, kad, jei sprendimą išduoti Europos arešto orderį priėmė ne teisėjas arba teismas, o kita institucija, dėl jo turi būti galima pateikti skundą teisėjui arba teismui.
- 19 Taigi Sprendimo *OG ir PI* 75 ir 68 punktuose nustatyti reikalavimai taikytini lygiagrečiai.
- 20 Tai matyti iš 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimo *PF* (Lietuvos generalinis prokuroras, C-509/18, EU:C:2019:457), priimto tą pačią dieną kaip Sprendimas *OG ir PI*. Toje byloje nacionalinį arešto orderį išdavė teismas (sprendimo 22 ir 54 punktai), be to, Lietuvos generalinis prokuroras dalyvavo vykdant teisingumą Lietuvoje (42 punktas) ir buvo užtikrinta, kad generalinis prokuroras būtų nepriklausomas nuo vykdomosios valdžios; nepaisant to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo apsvarstyti, „ar dėl šio prokuroro sprendimų išduoti Europos arešto orderį gali būti pateiktas skundas, kuris visiškai atitinka su veiksminga teismine gynyba susijusius reikalavimus“ (56 punktas).
- 21 Net jei nacionalinį arešto orderį išdavė teisėjas arba teismas, turi būti galima teisėjui arba teismui pateikti skundą dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, jei šį sprendimą priėmė ne teisėjas arba teismas, o kita institucija. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šį klausimą jau ankstesniame 2019 m. liepos 5 d. sprendime laikė *éclairé*. Šioje byloje kalbama apie Prancūzijos prokuratūros, taigi ne teisėjo arba teismo priimtą sprendimą išduoti Europos arešto orderį, todėl, remiantis abiejų 2019 m. gegužės 27 d. sprendimų formuluotėmis, turėtų būti įvykdyti abu Sprendimo *OG ir PI* 68 ir 75 punktuose nustatyti reikalavimai.
- 22 Vis dėlto, priėmus abu 2019 m. gegužės 27 d. sprendimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas įvairiose bylose, susijusiose su keliomis valstybėmis narėmis, konstatavo, jog tų valstybių narių teisės aktuose nenumatyta jokių teisių gynimo priemonių dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, kaip nustatyta Sprendimo *OG ir PI* 75 punkte. Kai kuriose iš šių bylų argumentuota tuo, jog kriterijus, kuriuo rėmėsi nacionalinis teisėjas priimdamas sprendimą išduoti nacionalinį arešto orderį, tenkina šio punkto reikalavimus.
- 23 Taip yra ir šiuo atveju. Kaip matyti iš Prancūzijos institucijų pateiktos informacijos, išduodant Europos arešto orderį dažniausiai būna taip, kad Prancūzijos teismas išduoda nacionalinį arešto orderį, tada prokuroro prašoma išduoti Europos arešto orderį, nes jau būna žinoma, kad ieškomo asmens Prancūzijoje nėra. Tokiu atveju Prancūzijos teismas taip pat patikrina Europos arešto orderio išdavimo sąlygas ir proporcingumą. Iš Prancūzijos institucijų pateiktos informacijos matyti, kad taip buvo ir šiuo atveju.

- 24 Tokiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar teisminė peržiūra, visų pirma galimo Europos arešto orderio išdavimo proporcingumo tikrinimas, atliekama nacionaliniam teismui priimant sprendimą, taigi prieš prokuratūrai priimant faktinį sprendimą išduoti Europos arešto orderį, atitinka principus, kuriuos išreiškia sąlyga, kad dėl prokuratūros sprendimo išduoti Europos arešto orderį turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus.
- 25 Atsakant į šį klausimą svarbu tai, kad proporcingumo tikrinimas veiksmingos teisminės gynybos dėl neproporcingo sprendimo išduoti Europos arešto orderį aspektu turi būti atliekamas *ex nunc*. Nors šiuo atveju nacionalinio teismo sprendimas ir sprendimas išduoti Europos arešto orderį buvo priimti tą pačią dieną, apskritai Europos arešto orderis gali būti išduodamas praėjus kuriam laikui nuo nacionalinio teismo sprendimo priėmimo, taigi taip pat nuo Europos arešto orderio išdavimo proporcingumo išankstinio tikrinimo. Per šį laiką gali paašėti naujų faktų ir aplinkybių, reikšmingų Europos arešto orderio išdavimo proporcingumui. Tokiu atveju išankstine teismine peržiūra negali būti užtikrinama veiksminga teisminė gynyba dėl neproporcingo sprendimo išduoti Europos arešto orderį. Todėl, jei į klausimą būtų atsakyta teigiamai, būtų logiška bet kuriuo atveju nustatyti sąlygą, kad po proporcingumo patikrinimo faktinis sprendimas išduoti Europos arešto orderį turi būti priimamas kuo greičiau.
- 26 Jei į 24 punkte iškeltą klausimą būtų atsakyta neigiamai, kiltų kitas klausimas. Iš Prancūzijos institucijų pateiktos informacijos matyti, kad Prancūzijos teismuose galima remtis Europos arešto orderį negaliojimu ir šie teismai vertindami tokį argumentą, be kita ko, tikrina, ar Europos arešto orderio išdavimas buvo reikalingas ir proporcingas. Šia procedūra atitinkamas asmuo, atrodo, gali pasinaudoti tik tuomet, kai jis pristatomas į Prancūzijos teismą po jo faktinio perdavimo. Taigi kyla klausimas, ar su sprendimu išduoti Europos arešto orderį ir visų pirma jo proporcingumu susijusi procedūra, kuria atitinkamas asmuo Prancūzijos teisme gali pasinaudoti po jo faktinio perdavimo, yra teisių gynimo priemonė, kaip ji suprantama pagal Sprendimo *OG ir PI* 75 punktą.
- 27 Atsakant į šį klausimą, viena vertus, svarbu tai, kad 75 punkte nenustatyta jokie laiko apribojimo, pagal kurį teisių gynimo priemone turėtų būti galima pasinaudoti prieš faktinį perdavimą. Kita vertus, svarbu ir tai, kad pagal 75 punktą reikalaujama užtikrinti „veiksmingos teisminės gynybos“ galimybę pirmiausia dėl neproporcingo sprendimo išduoti Europos arešto orderį, taigi visų pirma dėl galimo neproporcingo perdavimo. Todėl tai pagrindžia nuomonę, jog teisminė gynyba dėl neproporcingo sprendimo išduoti Europos arešto orderį yra veiksminga tik tuomet, kai ja galima pasinaudoti prieš faktinį perdavimą.
- 28 Teisingumo Teismas dar nenagrinėjo 24 punkte iškeltą klausimą. Įvairių išduodančiųjų institucijų iš kai kurių valstybių narių manymu, į šį klausimą reikia atsakyti teigiamai, o remiantis Sprendimo *OG ir PI* formuluote – neigiamai. Todėl klausimą reikia pateikti Teisingumo Teismui.

- 29 Atsakymas taip pat reikalingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui sprendimui byloje priimti.
- 30 Jei išankstinis tikrinimas, visų pirma Europos arešto orderio, kurį išdavė nacionalinį arešto orderį išdavęs teisėjas, išdavimo proporcingumo tikrinimas, atitinka principus, kuriuos išreiškia sąlyga, kad dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turi iš esmės išnagrinėti Europos arešto orderį ir iš esmės priimti sprendimą dėl jo vykdymo.
- 31 Jei toks išankstinis tikrinimas šių principų neatitinka, nuo atsakymo į 26 punkte iškeltą klausimą priklauso, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas gali iš esmės išnagrinėti Europos arešto orderį ir priimti sprendimą dėl perdavimo prašymo.
- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas prašo Teisingumo Teismo šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą nagrinėti skubos tvarka pagal SESV 267 straipsnio ketvirtą pastraipą ir Procedūros reglamento 107 straipsnį.
- 33 Ieškomas asmuo laikomas suimtas perdavimo tikslu, kol bus priimtas sprendimas dėl perdavimo prašymo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas šio sprendimo negalės priimti, kol Teisingumo Teismas neatsakys į prejudicinius klausimus. Todėl skubus Teisingumo Teismo atsakymas turi tiesioginę ir lemiamą reikšmę ieškomo asmens suėmimo perdavimo tikslu trukmei.